

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук Мудрецької Ганни Володимирівни
на дисертацію Луцюка Романа Петровича
на тему**

**«Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії (081 – Право)**

Актуальність проведеного дослідження. Дисертаційна робота Луцюка Р.П. присвячена актуальній темі – особливостям доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод з урахуванням умов воєнного стану та активним веденням на території України бойових дій. Збройна агресія російської федерації проти України цілком виправдано відсунула на задній план протидію багатьом кримінальним правопорушенням, у тому числі і тим, які пов'язані з травмуванням та загибеллю людей. Адже вбивства та каліцтво десятків тисяч українців внаслідок бойових дій має бути належним чином задокументовано та розслідувано, що потребує колосальних зусиль з боку оперативних працівників, слідчих, експертів та прокурорів, а також значного часу. Такий стан речей став причиною того, що знизилася ефективність діяльності правоохоронних органів з розслідування кримінальних правопорушень, розпочатих за фактами ДТП. З кожним роком в Україні зростає кількість злочинних порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспортних засобів, у зв'язку з чим питання пов'язані із розслідуванням таких кримінальних правопорушень не втрачають своє актуальності.

Внаслідок ДТП кількість загиблих і травмованих зростає. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами залишається одним із тих кримінальних правопорушень, які характеризуються трьома характеристиками: значною поширеністю, значною травматизацією людей і значною складністю розслідування, що й зумовлює актуальність наукового дослідження питань, пов'язаних із особливостями кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод. Наукове дослідження цієї проблеми нині має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки більшість теоретичних і практичних аспектів кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану на сьогодні залишаються недослідженими, зокрема, це стосується питань щодо специфіки виявлення та фіксації таких кримінальних правопорушень, тактики проведення слідчих (розшукових) дій під час воєнного стану, визначення слідчих ситуацій розслідування та алгоритмів їх вирішення,

особливості застосування спеціальних знань та проведення судових експертиз та ін.

Викладене безумовно свідчить що дисертаційне дослідження Луцюка Романа Петровича «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», у розряд вкрай актуальних досліджень. Висновки й узагальнення Луцюка Р.П. щодо новизни та практичного значення дисертації мають актуальне значення для науки кримінального процесу та криміналістики. Актуальність обраної теми обумовлена також і тим, що опублікованих наукових праць, у яких комплексно досліджувалися б питання кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, відсутні, існують лише окремі розробки, які в різних аспектах висвітлюють зазначені питання. Очевидно також, твердження автора, що сьогодні існує потреба наукової розробки кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, з урахуванням сучасних правових та соціально-економічних реалій, а також факту повномасштабної збройної агресії проти України. Крім того, у кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод залишилася низка концептуально та практично не вирішених питань, що в сукупності вказує на актуальність тематики дисертаційного дослідження.

Аналіз представлених Луцюком Р.П. матеріалів дисертації за темою: «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а також ознайомлення з його публікаціями, дає підстави стверджувати, що автором проведений детальний науковий аналіз теми, актуальної у теоретичному та практичному плані, а також сформульовано висновки та пропозиції, що виносяться на захист. Оцінюючи дисертацію загалом можна констатувати, що дисертація Луцюка Р.П. підготовлена на високому науковому рівні, її структура логічно побудована, ключові проблеми чітко сформульовані, наукові положення характеризуються високим ступенем обґрунтованості та достовірності, а висновки та рекомендації мають значення не лише для теорії кримінального процесу та криміналістики, а й вдосконалення чинного законодавства і практики його застосування. Цей загальний висновок підтверджується за основними критеріями, за якими оцінюються подібні наукові роботи.

Аналізуючи дисертаційну роботу здобувача, можна встановити, що об'єкт та предмет дослідження відповідають темі, визначеній автором, і

свідчать про адекватність обраних методологічних підходів для вирішення поставлених завдань. Структура та послідовність викладу матеріалу відповідають темі дослідження і дозволяють повноцінно розкрити її зміст. Автор дисертації чітко та системно сформулював завдання дослідження, які логічно впливають з визначеної мети. Також варто відзначити методи дослідження, використані автором, їх обґрунтованість та вправне застосування, що належним чином відображається в структурі роботи.

У роботі чітко простежується зв'язок з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційне дослідження Луцюка Р.П. виконано відповідно до положень Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки (що затверджена указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021), Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (що затверджена указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), 20 Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), пріоритетного напрямку «Правові механізми забезпечення і захисту прав та свобод людини», «Фундаментальні та прикладні проблеми наукового забезпечення боротьби зі злочинністю в Україні» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21. Дослідження є складовою плану науково-дослідної роботи Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку та реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер 0116U006773) та частиною загальної наукової теми, що виконується кафедрою кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ «Охорона та захист прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження» (0114U004019).

Не викликають заперечень **ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.** Вони забезпечуються: застосуванням загальнонаукових і спеціально-наукових методів, які обрано відповідно до теми цієї наукової роботи; науково-теоретичним підґрунтям дисертації виявилися наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі криміналістики, кримінального процесу, кримінального права тощо; емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані Офісу Генерального прокурора, відомості з Єдиного державного реєстру судових рішень, зокрема опрацювання 50 вироків за ст. 286 КК України та 20 вироків за ст. 415 КК України, результати опитування 127 слідчих Національної поліції України, 50 слідчих Державного бюро розслідувань, 20 прокурорів спеціалізованих прокуратур у сфері оборони. Під час підготовки дисертації використано

власний досвід роботи автора на посадах слідчого, прокурора, прокурора спеціалізованих прокуратур у сфері оборони.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація Луцюка Р.П. за темою: «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод» є однією з перших в українській криміналістичній науці наукових досліджень основ доказування під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, в умовах триваючих на території України бойових дій, в якій сформульовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій щодо доказування під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, автором Луцюком Р.П. розроблено систему наукових положень і обґрунтовано наукові результати, які є новими для криміналістичної науки та кримінального процесу або які наділені істотними ознаками новизни.

Важливого значення набуває те, що автор звертає увагу на обґрунтування двоетапної структури кримінального процесуального пізнання дорожньо-транспортної пригоди: а) пізнання ДТП як кримінально-релевантної події; б) пізнання механізму ДТП як кримінального правопорушення, а також виокремлює ознаки дорожньо-транспортної пригоди як кримінально-релевантної події; обґрунтовує прикладну необхідність у контексті пізнання механізму дорожньо-транспортної пригоди виокремлення категорії «обстановка ведення бойових дій або наближена до бойових дій», а також, базуючись на концепції надзвичайних правових режимів, запропоновано модель організації дорожнього руху у зоні бойових дій;

Заслуговують на увагу доводи автора стосовно того, що елементи предмета доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод, вчинених за участі бойових машин характеризуються: по-перше, обставини, які стосуються особи, що вчинила дорожньо-транспортну пригоду, керуючи бойовою машиною чи іншим видом військової техніки; по-друге, обставини, які стосуються належності транспортного засобу до бойової, спеціальної чи транспортної машини, визначеної у диспозиції ст. 415 КК України; по-третє, обставини, які встановлюють вид порушення правил водіння або експлуатації транспорту;

На схвалення заслуговує й факт того, що Луцюк Р.П. доводить, що особливості огляду транспортних засобів, які використовуються силами оборони полягають : по-перше, особливості огляду цивільних транспортних засобів, конструктивно переобладнаних для виконання завдань сил оборони; по-друге, особливості огляду бойових машин із акцентуванням уваги обов'язковості початкового огляду такого транспортного засобу вибухотехніками;

Цінною для розвитку криміналістичної науки є представлене дисертантом

вдосконалення теоретичних положень щодо організації проведення окремих слідчих (розшукових) дій як засобів доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод, зокрема проведення огляду у частині: а) класифікації невизначеності параметрів, використовуваних при аналізі обставин ДТП, що є результатом огляду місця події та транспорту; б) систематизації типових помилок, які допускаються під час проведення огляду у кримінальних провадженнях цієї категорії; в) формулювані доповнень до ст. 237 КПК України; щодо особливостей використання спеціальних знань під час доказування у провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод що: особливостей призначення судово-медичних експертиз; виокремлення проблемних питань і основних напрямів вдосконалення експертних досліджень під час доказування у межах кримінальних проваджень щодо дорожньо-транспортних пригод: по-перше, відсутність експертних методик дослідження загального технічного стану та технічного стану окремих агрегатів бойових та інших спеціальних машин військового призначення; по-друге, у разі вчинення ДТП у умовах бойових дій обов'язкове призначення та проведення військової експертизи; по-третє, обов'язкове призначення та проведення дорожньо-технічної експертизи у разі вчинення ДТП у зоні ведення бойових дій, районах, де велись бойові дії, та прилеглих районах;

Дисертантом вдало вдосконалено теоретичні положення щодо форм та напрямів взаємодії під час доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, у частині: по-перше, взаємодії слідчого з іншими структурними підрозділами Національної поліції України, зокрема зі співробітниками оперативних підрозділів; по-друге, взаємодії слідчого з представниками інших правоохоронних органів; по-третє, взаємодії слідчого з Військовою службою правопорядку; по-четверте, взаємодії слідчого з особами, які володіють спеціальними знаннями (спеціалістами, експертами); по-п'яте, взаємодії слідчого з громадськістю та ЗМІ..

Важливого значення для криміналістичної науки набувають визначені автором положення щодо сучасного стану теоретичного забезпечення доказування під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, у частині класифікації наявних наукових праць.

У висновках за результатами дисертаційного дослідження на основі комплексного аналізу основ доказування під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, в умовах триваючих на території України бойових дій, розроблено науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції, спрямовані на удосконалення організаційного, методичного, інформаційного забезпечення виявлення та кримінального вказаних злочинів.

Усі представлені автором положення, висновки та рекомендації мають не лише наукову, а й практичну цінність. Переважна більшість авторських здобутків впроваджена у наукову-дослідницьку діяльність, навчальний процес і правозастосовну сферу, що підтверджується актами впровадження. Отже, саме із наведених та багатьох інших причин дисертаційне дослідження Луцюка Р.П., без всякого сумніву, вирізняється новизною й оригінальністю та свідчить про досягнення дисертантом високого фахового рівня для проведення високоєфективних наукових досліджень.

Оцінка структури та змісту дисертації, її завершеності в цілому. Структура і зміст дисертаційного дослідження Луцюка Р.П. за темою: «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод» є логічно побудованими, зумовленими поставленою метою та завданнями дослідження, його об'єктом і предметом, відповідають логіки наукового пошуку.

Дисертація Луцюка Р.П.. композиційно складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (197 найменувань) та додатків.

У розділі 1 «Характеристика дорожньо-транспортних пригод як об'єкта дослідження під час розслідування кримінальних проваджень» автором проаналізовано сучасний стан теоретичного забезпечення доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод; охарактеризовано та систематизовано особливості класифікації дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану як передумови формування моделі доказування; визначено механізм дорожньо-транспортної пригоди як об'єкт кримінального процесуального пізнання.

У розділі 2 «Організаційні засади кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях за фактами дорожньо-транспортних пригод» визначено систему обставин, які підлягають доказуванню під час розслідування дорожньо-транспортних пригод; сформульовано поняття та визначено форми й напрями взаємодії слідчого та інших структурних підрозділів правоохоронних органів під час доказування у провадженнях за фактами дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану.

У розділі 3 «Характеристика засобів доказування у кримінальних провадженнях щодо дорожньо-транспортних пригод» охарактеризовано тактичні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій як засіб доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод; виокремлено особливості використання спеціальних знань під час доказування у кримінальних провадженнях щодо дорожньо-транспортних пригод.

Про повноту викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації свідчить та обставина, що результати

дисертаційного дослідження відображено у шести наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у міжнародному науковому виданні, дві публікації – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Оформлення дисертаційної роботи, виконаної Луцюком Р.П., відповідає всім вимогам, встановленим для цього виду наукових праць. Зміст анотації та висновків відображає основні положення дослідження. Науковий стиль викладення державною мовою не викликає зауважень. Дисертація у цілому свідчить про вільну орієнтацію автора у криміналістичній науці та добру обізнаність у науковій літературі й законодавстві, що відповідає високому рівню наукової кваліфікації. Висновки і пропозиції автора ґрунтуються на достатній науковій платформі, що дає підстави визнати дослідження самостійним і завершеним. Більшість висновків дисертанта науково обґрунтовані й оригінальні, сприяють перегляду усталених догм. Дисертація є самостійним дослідженням монографічного характеру і становить значний науковий та практичний інтерес.

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження Луцюка Р.П. у цілому та її окремих положень зокрема не виключає можливості та необхідності висловити певні застереження і зауваження щодо позицій, які потребують критичної оцінки, є спірними або потребують додаткової аргументації та дають можливість вступити у дискусію з автором:

1. У підрозділі 3.2. Використання спеціальних знань під час доказування у кримінальних провадженнях щодо дорожньо-транспортних пригод, досліджуючи специфіку злочинів, розслідування яких складає предмет дослідження, автор зазначає, що під час досудового розслідування необхідною є взаємодія слідчого насамперед з особами, які володіють спеціальними знаннями, пояснюється це великою кількістю питань, які виникають під час досудового розслідування та вимагають відповідного рівня кваліфікації, наявності освіти, якою не володіють слідчий та/або працівники оперативних підрозділів. Проте з криміналістичних позицій доцільним би було надання характеристики поняття і видів спеціальних технічних знань, що використовуються у відповідних кримінальних провадженнях. А також надання рекомендації щодо використання спеціальних знань при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій, що є найбільш поширеними у практиці розслідування дорожньо-транспортних пригод.

2. Слід погодитися з автором, що одним із найбільш поширених видів джерел доказів у кримінальних провадженнях є показання, які поповнюють більше ніж 50% доказової бази, за умови дотримання загальних процесуальних вимог проведення допиту, адже показання є самостійним процесуальним джерелом доказів згідно з положеннями ст. 95 КПК України (наприклад, с. 143 дисертації та ін.). Однак, процес їх отримання під час доказування у

кримінальних провадженнях щодо дорожньо-транспортних пригод має свої особливості. Під час прилюдного захисту дисертації цікаво почути думку здобувача із зазначеного питання.

3. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному провадженні має низку ознак, що дозволяють його відмежувати від інших джерел доказів у кримінальному провадженні. Які особливі ознаки має висновок експерта і під час доказування у кримінальних провадженнях щодо дорожньо-транспортних пригод?

Висловлені зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Луцюка Р.П., яка є самостійним завершеним комплексним дослідженням актуальної теми, має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, що є новим вирішенням конкретного наукового завдання та сприяють здійсненню комплексного вивчення теоретико-правових та праксеологічних проблем кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, розроблено науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції, спрямовані на удосконалення основ кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Ґрунтуючись на викладеному вважаю, що дисертаційне дослідження Луцюка Романа Петровича «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним монографічним дослідженням, яке виконане на належному рівні та відповідає вимогам, що пред'являються до подібного роду робіт.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для криміналістичної науки, але й для правозастосовної практики. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Зокрема, рецензентом у дисертації та наукових публікаціях здобувача не виявлено академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації.

Викладені у дисертаційному дослідженні Луцюка Р.П. рекомендації та конкретні пропозиції з удосконалення теоретичних положень кримінального

процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод є теоретично обґрунтованими та аргументованими, хоча і не позбавлені дискусійності.

Висновки та рекомендації, які отримані у процесі дослідження мають важливе практичне і теоретичне значення для науки криміналістики та кримінального процесу. Основні положення дисертаційного дослідження з належним ступенем повноти були відображені автором у наукових статтях, підготовлених та опублікованих автором дисертації. Їх кількість і якість відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Таким чином, дисертація представлена Луцюка Р.П. є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отриманні нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукового завдання, тому ця робота має істотне значення для розвитку вітчизняної науки та правозастосування.

У підсумку варто зазначити, що дисертаційне дослідження Луцюка Романа Петровича на тему «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Луцюк Роман Петрович – на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

**Доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
к.ю.н., доцент**

Ганна МУДРЕЦЬКА

